

خلاصه

اصول بی حسی موضعی در

دندانپزشکی مالمد

(۲۰۱۹)

دکتر فاطمه شیروانی فارسانی

فهرست

فصل ۱	نوروفیزیولوژی بی حس کننده های موضعی.....	۹
فصل ۲	فارماکوکینتیک /فارماکودینامیک و سُمیت سیستمیک (LAST).....	۳۰
فصل ۳	داروهای تنگ کننده عروقی.....	۴۸
فصل ۴	اثرات بالینی داروهای بی حسی موضعی پرکاربرد.....	۷۱
فصل ۵	سرنگ ها (Syringes).....	۸۷
فصل ۶	سوزن ها (Needles).....	۱۰۰
فصل ۷	کارتریج های بی حسی (Cartridges).....	۱۰۶
فصل ۸	وسایل جانبی (Accessory Armamentarium).....	۱۱۰
فصل ۹	آماده سازی ابزار تزریق.....	۱۱۵
فصل ۱۰	ارزیابی وضعیت جسمانی و روانی بیمار (Medical & Psychological Evaluation).....	۱۲۱
فصل ۱۱	اصول اولیه تزریق.....	۱۳۹
فصل ۱۲	ملاحظات آناتومیک در تزریق های بی حسی موضعی.....	۱۵۲
فصل ۱۳	تکنیک های بی حسی در ماگزیلا.....	۱۷۰
فصل ۱۴	تکنیک های بی حسی در مندیبل.....	۱۹۳
فصل ۱۵	تکنیک های تزریق تکمیلی.....	۲۲۳
فصل ۱۶	ملاحظات اختصاصی بی حسی در تخصص های مختلف.....	۲۴۶
فصل ۱۷	عوارض موضعی.....	۲۷۶
فصل ۱۸	عوارض سیستمیک بی حسی موضعی.....	۳۰۷

نوروفیزیولوژی بی حس کننده های موضعی

۱

V- F1

S- F1

ارتباط بالینی و امتحانی

- وقتی تزریق در عصب آلوئولار تحتانی درست انجام نشه، محلول کافی به گره های رانویه نمی رسه ← بلوک ناقص.
- فیبرهای درد (C ، $A\delta$) زودتر خاموش می شن ← بیمار اول درد رو از دست می دهد.
- فیبرهای حرکتی ($A\alpha$) دیرتر بلوک می شن ← بیمار ممکنه هنوز حرکت عضله داشته باشه در حالی که درد حس نمی کنه.

? سوال پرتکرار: «اولین فیبر بلوک شده؟ ← C . آخرین؟ ← $A\alpha$ ».

نکات امتحانی: 🔑

- بی حسی با مهار ورود Na^+ پتانسیل عمل رو قطع می کنه.
- pK_a پایین تر = شروع اثر سریع تر.
- التهاب = pH پایین = بی حسی ناقص.
- برای بلوک فیبر میلینه باید حداقل ۲-۳ گره رانویه خاموش بشن.
- ترتیب خاموش شدن عملکردها ← درد (C و $A\delta$) ← دما ← لمس ← حرکت ($A\alpha$).
- برای بلوک فیبر میلینه، ۲-۳ گره رانویه باید زیر اثر دارو باشند.
- پرینوریوم / پری لِمّا سد اصلی نفوذ محلول بی حسی به فاسیکل است.
- الگوی Mantle/Core علت تفاوت Onset/Recovery و بی حسی ناکامل پالپ قدامی در بلاک IAN است.
- Absolute vs Relative Refractory: در اولی AP جدید شدنی نیست؛ در دومی فقط با محرک قوی تر.
- ترتیب خاموش شدن عملکردها: درد ← دما ← لمس ← حرکت.
- «پس از تزریق، دیرترین حسی که می رود = فشار عمقی؛ و اولین حسی که می رود = درد».
- ➡ نکته کاربردی (کلاسیک در بلاک آلوئولار تحتانی):
  - مولرها زودتر بی حس، اینسایزور / کانین دیرتر؛ بی حسی ناکامل پالپ قدامی اغلب به همین الگوی نفوذ مربوط است.
  - تنها دسته ای که بالینی کاربرد دارد، بی حسی موقت و برگشت پذیر توسط داروهای بی حسی موضعی است.

نکات تیپ امتحانی

- دیرترین حس که از بین می‌رود = فشار عمقی.
- Soft tissue بی حس $\neq$ پالپ بی حس (به‌ویژه قدامی‌ها در بلاک IAN؛ علت: Core bundles).
- pH پایین = شروع دیر/بلوک ناقص.
- Tachyphylaxis = هر تزریق بعدی، اثر کمتر از قبلی؛ زمینه‌های بافتی و pH نقش دارند
- ➔ نکته مهم: این نشونه‌ها همیشه به معنی بی حسی پالپ نیستن؛ ممکنه فقط Soft Tissue بی حس شده باشه. به‌خصوص تو دندون‌های قدامی (Core bundles).

نکات دستیاری

- بی حسی لب معادل بی حسی پالپ نیست.
- Core bundles علت اصلی بی حسی ناقص در قدامی‌ها هستند.
- Tachyphylaxis: تزریق‌های بعدی اثر ضعیف‌تر از اولی دارند.
- تشخیص درست قبل از شروع درمان، کلید پیشگیری از تجربه دردناک بیمار است.

نکات میدانی که کار را نجات می‌دهد

◀ اصل طلایی:

- نزدیک عصب + حجم کافی برای پوشش ۲-۳ نود = بلوک تمیز.
- مانتل/کور را همیشه در ذهن داشته باش: اگر Soft tissue خوبه ولی پالپ قدامی هنوز درد دارد، تقویت نزدیک همان ناحیه منطقی است.
- پرینوریوم/پری‌لما سد اصلی نفوذ است؛ تکنیک دقیق مهم‌تر از «قدرت محلول» است.
- صبر القا را رعایت کن؛ تست زود هنگام، تشخیص را خراب می‌کند.
- اگر بی حسی کوتاه شد: به جریان خون/شست‌وشو فکر کن (منطق وازوکانستریکور).

رِفْرِش نکات بوردی

- بلوک مؤثر فیبر میلینه = ۲-۳ گره رانویه زیر اثر دارو.
- Core bundles = دلیل کلاسیک «بافت نرم بی حس ولی پالپ قدامی درد دارد».
- pH پایین = شروع دیر/بلوک ناقص؛ بافرینگ شروع را بهتر می‌کند (ولی Shelf life دارو پایین تر می‌آید).
- Topical برای مخاط‌هاست؛ پوست سالم عبور نمی‌دهد (EMLA استثناء آهسته)

➔ نکته بوردی:

- استرها: متابولیسم سریع توسط پلاسمای پزودوکولین استراز ← متابولیت مشترک (PABA) ← ریسک آلرژی.
- آمیدها: متابولیسم کبدی ← حساسیت واقعی نادر.

نکته: بافرینگ Shelf life کارتریج رو کاهش می دهد؛ باید تازه مصرف شه.

نکات دستیاری

- pKa پایین تر ← شروع سریع تر.
- اتصال پروتئینی بیشتر ← دوام طولانی تر.
- لیپوفیلی بالاتر ← قدرت بیشتر.
- خون رسانی موضع بیشتر ← اثر کوتاه تر.
- اپی نفرین ← دوام بیشتر + سمیت کمتر.
- استرها ← متابولیت PABA ← آلرژی بیشتر. آمیدها ← متابولیسم کبدی ← آلرژی نادر.

نکته امتحانی:

- بی حسی لب همیشه معادل بی حسی پالپ نیست؛ مخصوصاً دندان های قدامی در بلاک آلوئولار تحتانی.
- اولین علامت بی حسی موفق = خواب رفتگی لب / زبان.
- بی حسی لب $\neq$ بی حسی پالپ (مخصوصاً قدامی ها).
- شایع ترین عارضه بعد از تزریق = گاز گرفتن بافت نرم توسط کودک.
- بوپیواکائین = بیشترین ریسک گاز گرفتن در بچه ها به خاطر طولانی بودن اثر.
- بی حسی غیرعادی طولانی = احتمال آسیب عصبی.
- شایع ترین عارضه موضعی = گاز گرفتن لب / گونه (کودکان).
- شایع ترین علت آلرژی = استرها (PABA).
- خطرناک ترین عارضه سیستمیک = تشنج + آریتمی.
- بوپیواکائین = بیشترین ریسک آریتمی قلبی + بیشترین ریسک گاز گرفتن در بچه ها.
- پریلوکائین و بنزوکائین ← ریسک متهموگلوبینمی.
- پیشگیری اصلی = تزریق آهسته + آسپیره کردن.
- بی حسی طولانی غیرعادی ← شک به آسیب عصبی یا تزریق داخل عصب.

تمام ترین ها (ترین ها، بیشترین ها، نادرترین ها و کمترین، خطرناک ترین و ...)

بیشترین ها

- شایع ترین عارضه موضعی: تروما به بافت نرم (گاز گرفتن لب / گونه در کودکان).
- شایع ترین علت آلرژی: داروهای استری (به دلیل متابولیت PABA).
- بیشترین پتانسیل آریتمی قلبی: بوپیواکائین.
- بیشترین طول اثر: بوپیواکائین (۴-۹ ساعت).
- بیشترین قدرت (Potency): داروهای با لیپوفیلی بالا (مثل اتیدوکائین).
- بیشترین شروع سریع اثر: داروهای با pKa پایین (مثل لیدوکائین).